
Länsmusiken i Luleå

kommunalekonomiskt utfall av en regional lokalisering

Staffan Johansson

Centrum för utbildning och forskning inom samhällsvetenskap, CUFS

2000:021 - ISSN: 1403-5294 - ISRN: LTU-CUFS-SKR-00/021--SE

Besöksadress/Visiting address: Universitetsområdet, Porsön, Luleå

Postadress/Postal address: SE-971 87 Luleå, Sweden

Telefon/Telephone: +46 920-910 00. *Telefax/Fax:* +46 920-913 99

Hemsida/Homepage: <http://www.luth.se>

CUFS

Länsmusiken i Luleå

Kommunekonomiskt utfall av en regional lokalisering
September 2000

Staffan Johansson

Sammanfattning

I föreliggande rapport studeras utfallet för den kommunala ekonomin som kan hänföras till Länsmusikens lokalisering till kommunen. Undersökningen bygger på förhållanden för år 1999 och som grund för beräkningarna har använts kända data från verksamheten. Med utgångspunkt härifrån har penningflödena kartlagts och ekonomiska spridningseffekter inom kommunens område beräknats. Inga mätningar har gjorts utan resultatet vilar i sin helhet på antaganden som gjorts beträffande förändringar i skatteflöden, förändringar i konsumtion förändringar i kommunala utgifter etc. Resultatet av undersökningen blev, utifrån kända data och gjorda antaganden, att befolkningen ökat med 23 personer. Det ekonomiska resultatet tyder på att länsmusiken spenderat något mer än 11 mkr inom kommunen och att kommunen som en direkt följd därav spenderat ytterligare pengar för service till medborgarna. Totalt 11,5 mkr. Med multiplikatoreffekt bidrar dessa tillskott till att öka den ekonomiska aktiviteten i kommunen till ungefär 16 mkr. Den ökade ekonomiska aktiviteten beräknas ge sysselsättning åt 34 personer. Kommunens skatteintäkter ökar som en följd härav med 1,6 mkr. Kommunens kostnader för Länsmusiken är 1,25 mkr.

Som en följd av inflyttningen till kommunen och den ökade förvärvsfrekvensen så ökade de kommunala kostnaderna för skola och barnomsorg men å andra sidan minskade kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och socialförsäkringssystemet. En ytterligare effekt av inflyttningen var att kommunens ekonomi även påverkats via systemet för inkomst och kostnadsutjämning mellan kommuner. Efter att hänsyn tagits till dessa effekter blev slutresultatet att lokaliseringen genererat ett överskott i den kommunala budgeten på 0,17 mkr. Eftersom resultatet vilar på antaganden där framförallt importandel är osäker är även resultatet osäkert. Det krävs dock så pass stor förändring i den ekonomiska aktiviteten som två mkr för att kommunens skatteutfall ska bli 0. Resultatet är därmed tämligen stabilt.

1	BAKGRUND	4
2	KOMMUNENS INTÄKTER	6
2.1	Skatteintäkter från löner.	6
2.2	Skatteintäkter från personalens konsumtion	8
2.3	Skatteintäkter från länsmusikens inköp.	11
2.4	Arrangemang	12
3	KOMMUNENS KOSTNADER	14
4	SPRIDNINGSEFFEKTER	16
5	SYSTEMET FÖR INKOMST OCH KOSTNADSUTJÄMNING	19
5.1	Inkomstutjämnningen	19
5.2	Kostnadsutjämnningen	20
6	SUMMERADE EFFEKTER FÖR KOMMUNENS EKONOMI	21
7	KRITISK GRANSKNING OCH ANALYS	22
8	REFERENSER	24

1 Bakgrund

När en svensk kommun inom sina gränser hyser offentlig verksamhet som har en central eller regional funktion så får kommunen en roll som ”hyresvärd” i förhållande till sin ”hyresgäst.” Rimligtvis blir då interaktionen mellan den offentliga verksamheten ”hyresgästen,” och värdkommunen ganska omfattande. Värdkommunen har ju en viktigare roll än övriga kommuner inom ”hyresgästens” verksamhetsområde. För den centrala/regionala verksamheten är det viktigt att kommunen kan tillhandahålla en ändamålsenlig och fungerande infrastruktur.

Sett ur kommunens perspektiv är den centrala/regionala verksamheten av större betydelse än vad som gäller för övriga kommuner inom verksamhetsområdet. Det ligger ju nära till hands att den, jämfört med övriga kommuner, får en större del av verksamhetsutbudet samtidigt som man tar på sig en större del av kostnaden. Eftersom parterna i så stor utsträckning påverkar varandra är samarbetet betydelsefullt för bägge och därmed även för den samlade offentliga verksamhetens effektivitet

Länsmusiken i Norrbotten, som är lokaliserad till Luleå kommun och vars verksamhet omfattar hela länet, är ett exempel på sådan regional/lokal symbios. Länsmusiken har nu beslutat att utvärdera samspelet och har därför till Centrum för Utbildning och Forskning inom Samhällsvetenskap (CUFS) vid Luleå tekniska Universitet lämnat i uppdrag att granska samspelet mellan parterna. Undersökningen görs i två delar. I den föreliggande rapporten granskas den samlade ekonomiska inverkan på den kommunala ekonomin som följer av länsmusikens lokalisering till kommunen. Till grund för beräkningarna ligger det ekonomiska utfallet för år 1999. Eftersom syftet är att klarlägga det ekonomiska utfallet för Luleå kommun som beror av Länsmusikens lokalisering till kommunen så har intäkter och kostnader jämförts med ett 0-alternativ som förutsätter att Länsmusiken inte existerar. Här diskuteras även ett rimligt ekonomiskt utfall om länsmusiken finns kvar i samma omfattning som för närvarande med den skillnaden att den vore lokaliserad till någon annan kommun.

Studien skall klara ut i vilken omfattning värdkommunen påverkas och syftar till att ge fylligare information om intäkter och kostnader än vad som kan utläsas ur den kommunala budgeten. Även om sådan ekonomisk information kan vara viktig vill vi entydigt fastslå att varken det ekonomiska utfallet eller inverkan på den lokala arbetsmarknaden bör tillmätas avgörande vägledning för politiska beslut. Kulturpolitikens primära målsättning är ju varken att förbättra den offentliga budgeten eller lösa det alltid lika aktuella arbetsmarknadsproblemet.

Den yttersta målsättningen med all ekonomisk verksamhet är ju att genom produktion skapa möjligheter för konsumtion vilket i sin tur syftar till att öka människors välfärd. Kulturell verksamhet är i detta hänseende inget undantag utan kan givetvis ses som en form av ekonomisk verksamhet vars uppgift är att producera kultur för medborgarnas konsumtion. Den centrala uppgiften för kulturell verksamhet och därmed även för kulturpolitiken, är och skall vara det kulturella utbudet till medborgarna. Det är en mycket viktig uppgift eftersom kultur är så betydelsefullt för många människors välbefinnande. Hur påtaglig den välfärden än är så kan den ändå inte mätas med traditionella ekonomiska mått så länge konsumtionen inte sker via marknadsmässiga transaktioner. Den är förvisso mätbar men i så fall måste innebörden i begreppet ekonomisk verksamhet ges en vidare dimension än avgränsade budgetaspekter.

Rapporten kommer senare att följas upp av ytterligare en studie som syftar till att belysa hur Länsmusikens verksamhet skulle påverkas av en omflyttning av verksamheten till Piteå.

2 Kommunens intäkter

Det finns inte någon direkt kommunal intäkt då Länsmusiken inte betalar någon avgift till värdkommunen. Däremot finns ett antal indirekta intäkter. I första hand har kommunen skatteintäkter från verksamhetens personal. Den personalen spenderar en stor del av sina inkomster efter skatt inom kommunen vilket ökar den ekonomiska aktiviteten totalt sett. De spenderar sin inkomst och bidrar därmed till att öka leverantörernas inkomster vilket även bidrar till att öka kommunens skatteintäkter.

Därutöver måste beaktas att Länsmusiken spenderar en stor andel av sin budget på inköp av varor och tjänster inom kommunen. Leverantörernas inkomster ökar därmed vilket genererar ytterligare kommunalskatt. Länsmusiken medverkar även i arrangemang där publiken betalar inträde. I den utsträckning arrangörernas intäkter ökar är detta ytterligare en källa för kommunalskatt.

2.1 Skatteintäkter från löner.

Länsmusiken sysselsätter 21 personer varav 17 bor i kommunen och därför antas betala sin kommunalskatt där. Nu är ju inte Länsmusikens placering helt utslagsgivande för de anställdas val av bostadsort. Om verksamheten skulle omlokaliseras skulle på kort sikt huvuddelen av de anställda förmodligen bo kvar i kommunen. På längre sikt är det rimligt att anta att personal flyttar till verksamhetsorten. Det avspeglas av att 17 av de 21 anställda bor på orten. Det finns dock anledning anta att en flyttning från Luleå skulle innebära att färre än 17 personer skulle flytta till den nya kommunen även på lång sikt. Skälet är att Luleå har det största utbudet av tjänster av länets kommuner och arbetsmarknaden är här större och mer differentierad än i länet i övrigt. De anställdas familjemedlemmar har därför lättare att finna arbete i Luleå än i övriga kommuner och vid en eventuell flyttning av verksamheten kan familjen lika gärna välja att bo kvar i Luleå som att flytta till den nya ort som Länsmusiken valt. Hur stark omflyttningseffekten är beror således i hög grad på vilken ort man flyttar till. Här har antagits att lika många som för närvarande skulle flytta med sin arbetsplats vilket gör att de skatteintäkter som här redovisas skall ses som de i någon mening maximala lokaliseringsberoende skatteintäkterna.

Den samlade lönesumma år 1999 till de som bodde i Luleå kommun uppgick till 3 862 414 kronor. Detta bildar därmed underlag för kommunal beskattning. Kommunalskatt som betalas av de anställda beror inte bara på inkomsten utan påverkas även av den enskildes kostnader för intäkternas förvärvande. Den största avdragsposten kan ofta vara pendlingskostnader till och från arbetet. Rätten till skatteavdrag är dock för närvarande begränsade så att endast pendlingskostnader överstigande 7 000 kronor är avdragsgilla. Avdragsgilla är även kostnader för tjänsteresor och i förekommande fall kostnader för dubbel bosättning. Även sk övriga avdrag för inkomsternas förvärvande är avdragsgilla men på samma sätt som vid pendlingsresor finns även här ett tröskelbelopp. Endast kostnader överstigande 1000 kronor är avdragsgilla.

Förutom dessa skatteavdrag som har direkt samband med inkomsternas förvärvande finns det även sk allmänna avdrag som påverkar individens beskattning. Det kan vara pensionsförsäkringspremier, periodiskt understöd till annan person eller i vissa fall underskott av egen rörelse. Ingen av de senare avdragsposterna är särskilt omfattande. Det är avdrag för betalda pensionsförsäkringspremier som är den mest betydelsefulla posten under allmänna avdrag. För sådana försäkringspremier finns ett takbelopp vilket för de flesta löntagare

begränsar avdragsrätten till ett halvt basbelopp. Underlaget för beskattning kunde därför år 1999 som mest reduceras med 18 200 kronor på grund av betalda pensionspremier.

Dessutom betalar löntagare 6,95% av taxerad inkomst i allmän pensionsavgift. Den avgiften är en avdragsgill kostnad men beloppet är maximerat till 19 300 kronor. Efter alla avdrag som den enskilde själv kan yrka i sin självdeklaration finns slutligen ett avdragsgillt grundbelopp som beräknas av skattemyndigheten och som varierar med inkomsten.

För de anställda inom Länsmusiken som bor och beskattas inom kommunen torde pendlingskostnader utöver 7000 kronor inte förekomma i någon större utsträckning och kostnader för dubbel bosättning kan överhuvudtaget inte bli aktuellt annat än i ytterst speciella fall. Vi förutsätter att arbetsgivaren tillhandahåller den utrustning som är nödvändig för att klara arbetet och då torde heller inte avdrag under rubriken ”övriga kostnader” vara särskilt omfattande.

Så kallade allmänna avdrag förekommer med all säkerhet eftersom en stor del av befolkningen betalar privata pensionsförsäkringspremier. Enligt en undersökning som gjorts av konsumentverket för år 1997 betalade 1/3 av kvinnorna och 1/4 av männen egna pensionsförsäkringspremier. Medelvärdet för männen var 590 kronor per månad medan den stannade vid 480 kronor för kvinnorna¹. Skillnaden i premiistorlek beror inte på att kvinnorna har lägre preferenser för försäkringar utan kan helt förklaras med att de som genomsnitt har lägre inkomster. Utslaget på kollektivet skattebetalare skulle, när hänsyn tas till andelen premiebetalare och premiebetalningens storlek, den genomsnittliga premien per inkomsttagare uppgå till knappt två tusen kronor. Om man dessutom antar att det genomsnittliga skatteavdraget för övriga avdragsgilla kostnader skulle vara ungefär tusen kronor per individ kan summa skatteavdrag beräknas till ca tre tusen kronor.

Eftersom kommunens skatteintäkter var 21,72% av skattebetalarnas inkomsterna efter alla avdrag uppgick kommunens skatteintäkter för år 1999 till 732 000 kronor för de 17 anställda som bodde i kommunen.

$$T_k = t(L - A - G)$$

där T_k = kommunens skatteintäkt

t = Kommunens skattesats * 0,9305

L = Lönesumman

A = Skatteavdrag

G = Grundavdrag Avrundad neråt till närmast jämna 100 k

Allmän pensionsavgift och grundavdrag avrundas neråt till närmaste jämna 100 kr

Förutom inkomst av tjänst är det även troligt att de anställda inom länsmusiken hade inkomster av annat slag som övrig anställning, pensioner och livräntor, periodiskt understöd och inkomst av rörelse. Denna typ av personal har speciella kunskaper och färdigheter vilket med all säkerhet gör att de är efterfrågade för extrauppdrag av olika slag. Eftersom samtliga är heltidsanställda finns emellertid ett begränsat utrymme för övriga inkomster av rörelse eller övrig tjänst. Här har antagits att inkomsten från länsmusiken är den enda inkomstkällan vilket

¹ Konsumentverket. Slutrapportering av regeringsuppdrag rörande hushållens pensionssparande. KoV Dnr 1999/2339

torde innebära en viss underskattning av inkomsterna och därmed av den påförda kommunalskatten.

Rimligen är många av de anställda även berörda av kapitalinkomst. Den är så konstruerad att den kan ge såväl positivt som negativt utfall. Några betalar sannolikt även fastighets och förmögenhetsskatt. I det fall det förekommer positiva eller negativa kapitalinkomster så påverkas inte den kommunala ekonomin. Sådana skatter tillfaller staten. Detta gäller även förmögenhets och fastighetsskatt.

2.2 Skatteintäkter från personalens konsumtion

Av personalens löner på ungefär 3,862 mkr betalades 51 000 i kostnader för intäkternas förvärvande och 278 000 i allmän pensionsavgift. Den avgiften är avdragsgill. Av den kvarvarande beskattningsbara inkomsten gick 732 000 till kommunalskatt. Till statlig skatt betalades 49 000 och samt till landsting och kyrka 357 000. Kyrkoskatten varierar något mellan kommunens församlingar. Här har använts den uttaxering som gäller för Domkyrkoförsamlingen och Örnäset. Kvarvarande inkomst av tjänst som kan disponeras för egen konsumtion och sparande skulle då vara ca 2 400 000 kronor. Detta är så kallad faktorinkomst och är den viktigaste källan till hushållens disponibla inkomster. För att komma fram till hushållens disponibla inkomst, dvs vad man totalt förfogar över i köpkraft måste till faktorinkomsterna även fogas transfereringar av olika slag som går från offentlig sektor till hushållen. Framförallt pensioner, studiebidrag, socialbidrag, sjukbidrag, bostads och barnbidrag. I det här fallet torde de flesta bidragsformer inte vara aktuella utan det troliga är att bidragen endast omfattar bostads och barnbidrag.

Bostadsbidraget varierar med inkomst, familjetyp och bostadstyp. Genomsnittligt bostadsbidrag för familjer boende i hyresrätt år 1997 var 5 660 kr per år. För boende i bostadsrätt 2 110 kronor och för boende i villa 690 kronor. Största bidraget hade kategorin ensamstående över 65 år och av dessa bor en stor andel i hyresrätt². Länsmusikens personal har alla heltidsarbete och samtliga under 60 år och vi har därför anledning anta att bostadsbidragen för gruppen påtagligt understiger genomsnittet. Bostadsbidraget uppgår sannolikt till mindre än 1000 kronor per familj och år och här har antagits att bostadsbidraget för hela gruppen sammantaget uppgår till 12 000 kronor per år.

Den totala befolkning i kommunen per den 1/1 år 2000 var 71 251 invånare. Andelen i åldersgruppen 20-64 år var 62,1% och andelen i åldersgruppen 0-19 år 23,5%. Sammantaget finns alltså 37,8 % barn och ungdomar per medborgare i skiktet 20-64 år. Om vi antar att åldersfördelningen för länsmusikens personal sammanfaller med det demografiska mönstret för kommunen så skulle man ha 6 eller 7 barn i åldrarna 0-19 år. Med ett barnbidrag på 9 600 kronor per år och beräknat 6 barn har familjerna fått barnbidrag och studiebidrag $6 \cdot 9\,600$ totalt 57 600 kronor. Den totala disponibla inkomsten skulle med den förutsättningen uppgå till 2 469 600. Enligt åldersfördelningen borde två av de sex barnen vara under skolålder. Vi förutsätter att de är placerade kommunens daghem. Föräldrarna antas betala egenavgift för barn tillsynen ca 25 000 kronor. Med ovanstående antaganden skulle därmed familjernas kvarvarande disponibla inkomster kunna uppskattas till avrundat 2 450 000 kronor.

² SCB bostads och hyresundersökningar för år 1997. Bostads och byggnadsstatistisk årsbok 2000.

Den summan kan disponeras på i princip två sätt, konsumtion och sparande. Hushållens sparande är inte alls stabilt över tiden utan varierar med tämligen stor amplitud. När högkonjunktur råder med låg arbetslöshet och goda inkomster faller sparkvoten och kan till och med bli negativ, dvs hushållen lånefinansierar en del av sin konsumtion. Så var fallet under senare delen av 1980-talet. När konjunkturen å andra sidan försämras med ökad arbetslöshet tycks det som om hushållen finner anledning att öka sin ekonomiska buffert inför framtiden. Således ökade sparandet från att 1990 ha legat på minus 0,55% upp till 8,27% av den disponibla inkomsten år 1993. Förändringen speglar väl konjunkturförändringen. Från högkonjunkturen under senare delen av 1980-talet gled vi ner i den djupaste konjunktursvacka vi upplevt på 60 år. Konjunkturedgången inleddes 1991 bottnade år 1993 och har därefter vänt långsamt uppåt så att vi år 1999 stod inför den snabbast ökande ekonomiska tillväxttakten sen 1960-talet. I takt med det förbättrade konjunkturläget minskade hushållens sparande gradvis och låg år 1999 på 0,97% av disponibel inkomst.³ Med den sparkvoten skulle den aktuella personalgruppen sparat 23 765 kronor och 2 426 000 skulle använts för konsumtion.

Konsumtionen kan i sin tur brytas ner i delområden. Enligt SCB:s uppgifter spenderade hushållen år 1997 i genomsnitt 24% av disponibel inkomst i bostadsutgifter⁴. Här har antagits samma fördelning även för 1999 och att den gällde även för denna grupp. Med den fördelningen skulle bostadskostnaderna uppgå till 590 000 och man skulle spenderat 1 836 000 till övrig konsumtion.

I stort sett alla konsumtionsvaror är momspliktiga varför åtminstone 20 % av beloppet går vidare till statskassan. Därtill kommer punktskatter. Flertalet varor och tjänster är undantagna från punktskatt men å andra sidan har vi mycket höga punktskatter på varor som alkohol, tobak och bensin. Sammantaget uppskattas att punktskatterna och momsen uppgår till 30% av konsumtionsutgifterna (550 800 kronor). Kvarvarande konsumtionsutgifter som riktas mot företagen blir därför 1 185 200 kronor. Det är sannolikt så att den helt övervägande delen av hushållens konsumtion spenderas inom närområdet. Här har antagits att 90% spenderas inom hemkommunen och med den förutsättningen skulle inköp för 1 067 000 riktas mot företag som finns i hemkommunen.

Nu är det ju så att företag som levererar varor/tjänster i sin tur i varierande grad själva producerat eller köpt varan/tjänsten utifrån. Fördelningen mellan egenproduktion och inköp styr bruttovinstens storlek. (Med bruttovinst menas här intäkterna för sålda varor minskat med kostnaderna för att anskaffa varorna). Förutom att varukostnaderna varierar med förändrad försäljningsvolym så påverkas även vissa av företagens driftskostnader. Högre omsättning ger normalt högre driftskostnad och till den del driftskostnaden består av löner genereras kommunalskatt från företagets anställda enligt samma princip som redovisats i avsnitt 2.1 ovan. Högre omsättning ger inte bara högre lönekostnader. Normalt ökar företagets driftskostnader långsammare än omsättningen och därmed stiger vinsten. I ett aktiebolag ger det möjlighet för ägarna att höja sin egen lön och i den utsträckning som ägarna bor i kommunen ökar kommunalskatten på samma sätt som för övriga anställda.

Om företaget däremot är enskild firma eller handelsbolag så är ägarna inte anställda och därmed inte avlönade. Ägarnas inkomster är sammankopplade med företagets vinster och det genererar därmed skatteintäkter på i princip samma sätt som för anställd personal.

³ Näringslivets ekonomifakta. Databas.

⁴ SCB:s statistikdatabas för år 1997

De 1 067 000 kronor som personalen spenderar i kommunen stannar därför inte hos ortens företagare. Vissa varor kan vara helt eller nästan helt producerade inom kommunen. Det gäller t ex för jordbruksprodukter och hantverk där andelen egen produktion är ganska hög. Inköpta tjänster som exempelvis hårvård, tandvård och hantverkartjänster är nästan till 100% producerade inom kommunen. Å andra sidan ingår i konsumenternas varusortiment varor som till mer än 90 % har köpts ”importerats” utanför kommunen. En sådan vara är t ex bensin.

Om vi antar att den andel av inköpen som importeras ”utifrån” är så hög som 60% så skulle personalens tillskott till konsumtionen medföra att 426 800 kronor skulle tillfalla kommunens leverantörer som bruttovinst. Med ökad försäljning ökar även företagets driftskostnader. Sannolikt är det så att företagets kostnader till stor del är fasta inom ett ganska stort intervall. Med tanke på att bruttovinsten ska fördelas på många olika leverantörer så blir marginaltillskottet till var och en så litet att det knappast finns skäl att anta någon förändring av de fasta kostnaderna. Här har antagits att de rörliga kostnaderna utöver löner växer med 10 % av bruttovinsten. Omräknat ökar de i så fall med 42 700 kronor. Löne och vinstökningen i kommunens företag skulle med denna förutsättning uppgå till ca 384 000 kronor. Hur skatteutfallet blir för kommunen beror på samma faktorer som styrde skatteutfallet för länsmusikens personal. Här har antagits att avdragsgilla kostnader inte påverkas. Intäktsökningen ses som en marginell ökning för många personer varför heller inte grundavdraget påverkas. Däremot växer den avdragsgilla allmänna pensionsavgiften med 6,95%. Med en kommunalskatt om 21,72% ökar kommunens skatteintäkter med 77 600 kronor på grund av personalens konsumtionsutgifter.

$$T_k = ta_1a_2(1-a_3)(1-t_{ind})(Y_d-s-b)$$

där T_k = kommunens skatteintäkt
 t = Kommunens skattesats * 0,9305
 a_1 = Andel inköp inom kommunen
 a_2 = Bruttovinst
 a_3 = Rörlig driftskostnad som ej är lön
 t_{ind} = Indirekt skatt
 Y_d = Disponibel inkomst
 s = Sparande
 b = Bostadskostnaderna

Till detta kommer skatteeffekterna av bostadskonsumtionen. Av bostadskostnader på 590 000 kronor går något mer än 1/3 till räntor och övriga kapitalkostnader. Andelen varierar mellan ägarkategori. I allmännyttan ligger kapitalkostnaden på 38%. Bostadsrättsföreningarnas kapitalandel är något lägre, 37% och i privatägda hyresbostäder stannar den vid 35,5%.⁵För villor variera kapitalkostnaden med belåningen och här blir uppgifterna något osäkra. Dels kan hushåll med god ekonomi valt att amortera bort skulderna. Den redovisade belåningen visar då för lågt värde eftersom man valt att lägga in eget kapital i boendet. Å andra sidan kan hushåll även använda bostaden som säkerhet för konsumtionslån. I så fall är den redovisade upplåningen högre än den verkliga skuldsättningen i bostaden. Förutom kapitalkostnaden väger driftskostnaden tungt i boendekostnaden. Beloppet varierar med boendeform. Villaägaren gör större del av fastighetsskötseln själv och har därför lägre

⁵ SCB Bostads och hyresundersökningar 1997.

kostnader. I bostadsrättsföreningar svarar ofta de boende själva för en del av fastighetsskötseln under det att man i hyresrätter köper all fastighetsskötsel. Den är högst i allmännyttan, 390 kr per m² och år och lägst i bostadsrättsföreningarna 308 kr per m² och år.⁶ En av de största kostnadsposterna är uppvärmning och här kan andelen variera med bostadens beskaffenhet, geografiska läget och uppvärmningsform. Uppskattningsvis svarar bara den för mellan 15 och 20% av driftskostnaden. Beloppet försvinner till stor del ut ur kommunen men andelen ”egenproducerad” värme växer vartefter fjärrvärmens ytterligare byggs ut. En kostnadspost som i sin helhet lämnar kommunen är fastighetsskatten på boendet. Däremot är boendet inte belastat av någon indirekt skatt eftersom bostadssektorn är befriad från moms.

Om vi antar att av boendekostnaden 590 000 går 35% till kapitalkostnader utanför kommunen och att 20 % övriga kostnader försvinner ut ur kommunens så skulle ungefär 265 000 kronor spenderas inom kommunen. Då tjänsteandelen är hög beräknas bruttovinsten till 80% därav dvs 212 000 kronor. Löner och vinster antas då öka med 90 % av beloppet enligt samma förutsättningar som antagits för övriga företagare varför vinsterna skulle öka med 190 800 kronor. Även här betalas allmän pensionsavgift varför kommunens skatteintäkter beräknas till 38 500 kronor.

2.3 Skatteintäkter från länsmusikens inköp.

Förutom löner spenderade Länsmusiken året 1999 närmare 14 mkr på inköp av varor och tjänster. Stor del av upphandlingen går till företag som ligger utanför kommunen och är i det hänseendet att betrakta som import. Därmed påverkas inte ekonomin i värdkommunen. Den del som upphandlas av företag inom kommunen medför däremot en kommunekonomisk implikation. Inköpen måste därför fördelas på inköp gjorda inom kommunen och inköp som gjorts utanför kommunen.

Länsmusiken inköp av varor och tjänster året 1999 fördelades enligt följande⁷:

Typ av vara/tjänst	Kostnad tkr
Köpta musikertjänster	6 763
Produktionsutrustning	1 078
Lokaler	1 207
Inventarier	389
Kontorsmaterial, serviceavtal, konsulter mm	513
Bilhyra, drivmedel och övriga transporter	662
Flyg, tåg	1 303
Kost och logi	1 354
Annonser informationsmaterial mm	680
Summa	13 949

⁶ SCB Bostads och hyresundersökningar 1997.

⁷ Länsmusikens egen sammanställning

Enligt länsmusikens egna uppgifter köps musikertjänster till helt övervägande del utanför kommunen. Här har antagits att endast 5% upphandlats inom kommunen. Däremot är utgiftsposterna för produktionsutrustning, inventarier, kontorsmaterial service och konsulter, bilhyra drivmedel och transporter, samt annons och informationsmaterial i huvudsak inköpta inom kommunen. Här har antagits att andelen för produktionsutrustning och inventarier är 70%. När det gäller kontorsmaterial service och konsulter, bilhyra drivmedel och transporter, samt annons och informationsmaterial antas andelen till 90%. Även flyg och tågresor antas vara till 90% upphandlade inom kommunen. Andelen förhyrda lokaler antas uppgå till 95%

Hotellkostnaderna har granskats särskilt. Av totala utgifter 1,354 mkr har 480 000 inklusive moms spenderats på hotellkostnader i kommunen. För hotellkostnader gäller den sk turistmomsen med reducerat momspåslag 12%. Netto efter moms spenderas därmed 428 500 kronor. Då andelen övriga kostnader inom samma kontogrupp antas vara litet så kan de totala utgifterna för kost och logi inom kommunen uppgå till ca 450 000 kronor. Räknat på samtliga länsmusikens inköp på 14 mkr så har närmare 6 mkr upphandlats inom kommunen.

Kommunens skatteintäkter uppkommer via den skatt som företagsägarna och företagens anställda betalar och som kan hänföras till länsmusikens inköp. Eftersom en stor del av varorna/tjänsterna som inköps inom kommunen har ”importeras” från företag som finns någonstans utanför kommunen så måste bruttovinsten beräknas för det lokala företag som levererar varan/tjänsten. Därefter måste hänsyn tas till hur det lokala företagets kostnader utöver löner förändras på grund av den aktuella försäljningen. Först därefter kan löner och vinster och därmed kommunal skatt beräknas.

De volymberoende kostnaderna antas vara små. Stor del av företagets affärskostnader är ju opåverkade av volymen inom ett visst intervall och när omsättningen passerar en viss volym så växer kostnaderna språngartat. Länsmusikens inköp påverkar det lokala näringslivet på i princip samma sätt som personalens inköp för egen konsumtion. Skillnaden ligger främst i valet av inköpta varor/tjänster. Med de antaganden som här gjorts beträffande bruttovinster och rörliga kostnader i företagen så har kommunen fått in ytterligare 375 000 kronor i skatt till följd av inkomstökningar som genererats i kommunen som en direkt följd av länsmusikens upphandling. Att skatteutfallet blir så pass lågt beror bl a på att nästan hela hyresutgiften går direkt till kommunen och påverkar följaktligen inte kommunalskatten.

$$T_k = ta_1a_2(1-a_3)B$$

där T_k = kommunens skatteintäkt
 t = Kommunens skattesats * 0,9305
 a_1 = Andel inköp inom kommunen
 a_2 = Bruttovinst
 a_3 = Rörlig driftskostnad som ej är lön
 B = Av länsmusiken spenderat inköpsbelopp

2.4 Arrangemang

Under året har länsmusiken gett 25 offentliga/interna konserter som besökts av 4 325 personer. Till detta ska läggas 101 skolkonserter med totalt 10 144 besökande. Härav har 23 föreställningar getts inför betalande publik och vid sju av dessa har länsmusiken själv

arrangerat konserten. Vid dessa tillfällen har intäkterna gått direkt till Länsmusiken och inte påverkat den kommunala budgeten.

Däremot har kommunens ekonomi påverkats av att man gett två konserter som arrangerats av föreningen Jazz i Luleå och fjorton konserter som arrangerats av Ebeneser. Intäkterna kommer här inte via beskattning av någon arrangörs ökade inkomster eftersom Ebeneser ägs av kommunen. I den utsträckning Ebeneser själv lyckas finansiera sin verksamhet minskar behovet av resursöverföring inom den kommunala budgeten.

Jazzföreningen är en ideell förening där musikkonserter ingår i föreningens normala verksamhet. Den ska därmed inte beskattas för intäkter från musikarrangemang. Här har dock förutsatts att Jazzföreningen är en av de 41 föreningar som får kommunalt bidrag för sin ideella verksamhet. I den utsträckning som föreningen ökar sin självfinansiering minskar behovet av kommunal subvention vilket här ses som en form av kommunal intäkt.

Jazzföreningens två konserter bevistades av 390 personer varav intäkterna från den ena gick direkt till länsmusiken. Biljettintäkterna från den andra tillföll föreningen och enligt länsmusiken Gunnel Karbin kan man räkna med ungefär 100 kronor som genomsnitt. Jazzföreningen bör därför ha tagit in ca 35 000 kronor på den större konserten och därav betalade man 10 000 till länsmusiken. Gissningsvis kan Jazzföreningens netto därav ha varit åtminstone 10 000 kronor. Självfinansiering skulle i så fall minska bidragsbehovet från kommunen med 10 000 kronor.

Ebenesers 14 konserter har besökts av 1 514 personer. Med ett genomsnittliga pris av 100 kronor per biljett bör Ebeneser följaktligen ha tagit in 151 400 kronor. Sett som ekonomiskt projekt har konserterna emellertid gett dåligt utfall eftersom man betalat 172 200 kronor till länsmusiken. Till detta kommer övriga direkta kostnader för konserterna. Konserterna på Ebeneser har alltså gett så pass stort underskott att det inte kan uppvägas av det eventuella överskottet av konserten hos Jazzföreningen. Följaktligen har inga intäkter tillfallit kommunen via denna verksamhet.

3 Kommunens kostnader

Kommunen har två kostnadsposter som direkt beror av länsmusiken. Dels betalar man hyran 1 mkr per år och dels betalar man ett bidrag på 250 tkr. Den verkliga kostnaden för lokalerna är den hyresintäkt man går miste om genom att låta länsmusiken disponera lokalerna. Vad som är marknadsmässig hyra beror på faktorer som lokalernas beskaffenhet och läge. Mot den bakgrunden kan skäligen antas att lokalerna skulle kunna hyras ut för 1 mkr per år.

De sjutton anställda i länsmusiken kan sen tidigare varit bosatta i kommunen eller inflyttat. Här har antagits att samtliga har inflyttat vilket påverkat kommunens kostnader. Med sjutton nya medborgare i arbetsför ålder kommer, om familjernas sammansättning följer den demografiska normalfördelningen för kommunen, folkmängden att öka med fyra ungdomar i ålder 7-19 år och med två barn under sju år. Däremot har antagits att det inte blivit något tillskott av gamlingar eftersom åldriga anförvanter vanligtvis inte följer med till inflyttningskommunen. Sett i ett längre perspektiv gäller dock inte den förutsättningen. Även musiker åldras och det är rimligt att räkna med att man då stannar i den kommun där man verkat under sin aktiva tid. Åldersfördelningen borde därför på lång sikt sammanfalla med normalfördelningen.

Vissa delar av den kommunala verksamheten kommer att påverkas medan andra inte kommer att förändras på grund av inflyttningen. I modellen för kostnadsutjämning mellan kommunerna har man försökt strukturera vilka kostnader som förändras och vilka som kan anses fasta.⁸ Fasta i det här sammanhanget måste tolkas som att kostnaderna är fasta vid måttliga omflyttningsnivåer. Är inflyttningen till en kommun exceptionellt stor så är givetvis inga kostnader fasta. I det här fallet när en kommun med över 70 000 invånare ökar med 23 invånare måste dock förändringen betraktas som marginell. Mot den bakgrunden är det inte rimligt att kalkylera några kostnadsförändringar för gator och vägar, vatten och avlopp, och inte heller krävs några förändringar i dimensioneringen av bibliotek, lokaltrafik räddningstjänst etc.

Däremot finns det välgrundad anledning att beakta förändrade kostnader för barnomsorg, utbildning och individ och familjeomsorg. För barn under skolålder för vilka man anlitar kommunal barnomsorg ökar kommunens kostnader med i genomsnitt 77 389 kronor netto efter föräldrarnas egenavgifter. Om man i stället anlitar familjedaghem blir det något billigare, 75 313 kronor. Varje elev i grundskolan kostar kommunen 52 323 kronor och en gymnasieelev kostar 75 793 kronor.⁹ Beloppen anger inte marginalkostnader utan de värden som använts är genomsnittskostnaden per elev och då ingår skolskjutsar administration och skolmåltider.

I genomsnitt 70% av barn upp till 5 år är placerade i barnomsorgen i daghem eller familjedaghem. Daghemsplatserna är den dominerande formen med 94% av antalet platser. Med den fördelningen skulle de tillkomna barnen under skolålder öka kommunens kostnader med ungefär 110 000 kronor. ($2 \cdot 0,7 \cdot 77\,389$). Med tre nya elever i grundskola och en i gymnasieskola ökar kommunens kostnader med 180 000 kronor. ($2 \cdot 52\,323 + 1 \cdot 75\,313$).

⁸ Utjämningsbefolkningen och de kommunala inkomsterna. Svenska kommunförbundet 1998

⁹ Årsredovisning 1999. Luleå kommun.

På grund av den ökade sysselsättningseffekten kommer kommunens medborgare att få ytterligare inkomster. Detta ger kommunens större egenavgifter från föräldrar till barn på daghem vilket kan ses som en kostnadsreduktion för kommunen. Effekten är dock osäker eftersom ökad förvärvsfrekvens rimligen även kan medföra att familjer i större utsträckning anlitar den kommunala barnomsorgen.

4 Spridningseffekter

I de beräkningar som redovisats ovan ingår både de kortsiktiga direkta och indirekta effekterna på kommunens ekonomi. Därmed tar dock inte processen slut. Ekonomin fungerar som ett sammansatt system av aktörer där den ene aktörens kostnader går till nästa aktör som i sin tur redovisar beloppet som intäkter.

Varje tillskott till ekonomin ger upphov till en serie spenderrundor som upprepas gång efter gång. Företag som får ökad omsättning kommer att köpa mer insatsvaror och tjänster från andra företag och processen återupprepas varv efter varv likt ringar på vattnet. För varje varv som pengar omsätts kommer någon del att tillfalla företag som ligger inom kommunen men för varje nivå kommer tillskottet att bli allt mindre. Vi kommer också för varje varv att allt mer att fjärma oss från källan, dvs länsmusikens personals ursprungliga inköp.

Räkneövningarna av det här slaget blir därför för varje ytterligare led allt mera osäkra och abstrakta. Sådana här beräkningar gör man löpande på nationell nivå och man har med hjälp av ekonometriska modeller sökt att bestämma sambandet mellan ursprungligt tillskott till ekonomin och den ekonomiska tillväxt som tillskottet skapat. Det sambandet uttrycks matematiskt med en parameter och kallas för ekonomins multiplikator

Denna process, ekonomins multiplikatorprocess, är kanske det mest centrala området för makroekonomisk analys. Man arbetar ständigt med att försöka förfina de matematiska modellerna så att den ekonomiska utvecklingen kan prognosticeras så noggrant som möjligt. Att uppnå fullständig prediktion är inte möjligt då sambanden är utomordentligt komplexa och dessutom ändras förutsättningarna hela tiden. Det man i bästa fall kan uppnå är att man kan bestämma multiplikatorns storlek med någorlunda exakthet så att man kan göra meningsfulla prognoser för kortare tidrymder än 1 år .

När vi rör oss med mindre geografiska områden är de ekonomiska flödena inte alls lika uppmärksammade och kartlagda. Multiplikatorn blir lägre ju mindre område vi betraktar eftersom importandelen ökar omvänt mot regionens storlek. Redan vid den första spenderrundan försvinner som vi sett en stor del av pengarna ut ur kommunen. Av det kvarvarande beloppet går alltid en viss del ut medan en del går vidare till inköp inom kommunen. För varje varv som pengarna cirkulerar hyvlas en stor del av som läckage. Dels är det hushållens sparande som på kort sikt försvinner ur kretsloppet och inte går vidare till konsumtion och dels är det skatter som dränerar hushållens köpkraft och därmed försvinner ur kretsloppet. Framförallt måste beaktas ”import” från leverantörer utanför kommunen.

För nationen Sverige som brukar beskrivas som en liten öppen ekonomi är import och exportandelen så stora som 1/3 av BNP. En kommun är ju en i sammanhanget mycket liten ekonomisk enhet och i en ekonomi av vår typ med diversifiering i konsumtionen och specialisering av produktionen blir andelen ”handel” mycket stor. Resultatet blir att för varje varv blir tillskottet till kommunens ekonomi allt mindre i en brant fallande skala för att efter ett antal spenderrundor helt klinga av. För att återknyta till den i vatten nedfallande stenen så blir det ringar som sprider sig på vattnet. Ringarna är störst vid nedslagsplatsen men avtar i amplitud med avståndet från nedslagsplatsen för att så småningom helt avklinga.

Vi har ovan sett ett försök att kartlägga dels den första insättningen som följer av Länsmusikens ekonomiska aktivitet och dels det ”andra varvet” i den serie av spenderrundor som inleds till följd av den ursprungliga insättningen. Enligt ekonomichefen Mats Berg var den totala omsättningen för året var ungefär 22 miljoner. Som framgått av avsnitt 2:3 uppgick

länsmusikens inköp som riktades mot företag inom kommunen till 5,8 miljoner. Därutöver har betalats nästan 3,9 miljoner i löner till anställda som var bosatta i kommunen. Det innebär en lönekostnaden inklusive sociala avgifter och avtalsbundna avgifter på åtminstone 5,4 mkr. Arbetsgivaravgifter och försäkringar 1,4 mkr betalas direkt till stat och försäkringsinstitutioner

Förutom de ekonomiska effekterna av upphandlingen så följer även effekter av indirekt natur. Med ett tillskott av 6 barn och ungdomar följer som tidigare framgått ökade kostnader för skolar och barntillsyn. Det ger upphov till ökad kommunal upphandling på knappa 300 000 kronor. Här har antagits att detta är den enda kommunala verksamhet som är direkt hänförlig till länsmusiken verksamhet. Löneandelen i skolverksamheten är ca 75% varför lönekostnaden skulle uppgå till 225 000 och övriga kostnader 75 000. Här antas att beloppet i sin helhet har upphandlats inom kommunen. Beloppen genererar ett tillskott till penningflödet i ekonomin och fungerar därmed på samma sätt som de inköp som kommer från länsmusiken.

Däremot förhåller det sig inte så med de arrangemang som länsmusiken deltagit i. De har ökat omsättningen i de arrangerande företagen med knappa 200 000 men om konserternas besökare är kommunmedborgare ger detta emellertid inget tillskott till omsättningen. Deras biljettavgifter tas då från annan konsumtion och kan därmed inte betraktas som tillskott till den ekonomiska aktiviteten inom kommunen. Det är enbart en omfördelning av konsumtion.

Som framgått av beräkningarna ovan betalar medborgarna ungefär 40% av sin inkomst i skatter och pensionsavgifter. Dessutom betalar arbetsgivaren ungefär 40% i arbetsgivaravgifter och avtalsbundna försäkringar. Detta är pengar som omgående lämnar kommunen. Av de inköpen som länsmusiken gjorde inom kommunen försvinner 50% i genomsnitt ut ur kommunen i form av import från andra delar av ekonomin. Här antas samma importandel för de 75 000 som kommunen upphandlar.

Av personalens inkomster används som framgått ovan största delen till konsumtionsutgifter som upphandlats inom kommunen men som av leverantörerna importerats utifrån. För de anställdas boendekostnader beräknades importandelen till 45% och för konsumtionsutgifterna var importandelen så hög som 80%. Den höga andelen för privatkonsumtionen beror på att en stor del av konsumtionen består av produkter med låg försäljningsmarginal, t ex livsmedel och drivmedel. Den vinst som stannar hos de lokala distributörerna blir mycket liten för dessa varugrupper. Som redovisats tidigare så ingår i varupriserna moms och punktskatter vilka i sin helhet lämnar kommunen.

Av den ursprungliga insättningen på 11,5 mkr (5,8 + 5,4 + 0,3) stannar endast 3,579 mkr som driftskostnader och vinster hos kommunens företag. Resten 7 921 000 (68,87%) går bort som skatter, sparande och import. De pengar som blir kvar i kommunen efter den första spenderrundan ger i sin tur upphov till nya löner, arbetsgivaravgifter, konsumtion, skatter sparande och import. Förutsatt att varje ytterligare spenderrunda har samma andel som försvinner ut ur kommunen i form av skatt sparande och import så skulle ett tillskott till kommunens ekonomi ge ett utfall som formar en geometrisk serie enligt sambandet:

$$B^* 1/u$$

B = Ursprungligt tillskott till ekonomin inom kommunen.

u = Uttag. Avser andelen uttag ur kommunens ekonomiska kretslopp i form av skatter, sparande och import.

Med ett tillskott till ekonomin på 11,5 mkr ökar den ekonomiska aktiviteten inom kommunen med $11,5 * 1/0,6887$ vilket med spridningseffekten ger en total omsättning på ca 16,7 mkr.

För den kommunala ekonomin har det ursprungliga tillskottet om 11,5 mkr genererat en kommunalskatt på 1,08 mkr. Om de följande spenderrundorna ger upphov till samma andel skatteutfall så kommer kommunens skatteintäkter att uppgå till 1,6 mkr.

En annan aspekt på händelseförloppet är att ökad ekonomisk aktivitet av den omfattningen kan inte klaras av den befintliga arbetsstyrkan. Det måste få återverkningar även på sysselsättningen. Man kan av nationalräkenskaperna för den svenska ekonomin få en uppfattning om sambandet mellan produktion och sysselsättning. År 1999 var svenska bruttonationalprodukten 1 868,926 mkr. I medeltal över året var 4 065 000 medborgare sysselsatta¹⁰ vilket ger ett produktionsvärde per sysselsatt på 0,459 mkr. Med de proportionerna skulle ett tillskott på 16,7 mkr i kommunen ge en sysselsättningsökning med 36. Avrundat kan varje anställd i länsmusiken sägas generera ytterligare ett arbetstillfälle på annan plats i ekonomin.

¹⁰ Näringslivets ekonomifakta. Databas

5 Systemet för inkomst och kostnadsutjämning

Den kommunala ekonomin kan dock inte analyseras utan att systemet för inkomst och kostnadsutjämning beaktas. Alla förändringar i kommunens inkomster och utgifter påverkas av systemet. De vägledande principerna för detta är att inkomster och utgifter ska utjämnas mellan de olika kommunerna på så att alla kommuner ska kunna ge likvärdig service till sina medborgare oavsett var man bor. Systemet infördes 1996 och kommer med all säkerhet att i sina grunddrag bestå under överskådlig tid. Däremot kan man räkna med att systemet under inverkan av politiska strömningar kontinuerligt kommer att bearbetas och omarbetas. Det berör hela den kommunala ekonomin och därmed berörs ju kärnområdet i det politiska systemet.

Systemets uppläggning och struktur är omfattande och komplicerat och här är inte plats att närmare gå in dess konstruktion. Här ska vi bara summariskt kartlägga hur det påverkar utfallet för den kommunala ekonomin.

Stefan Fölster har sammanfattat systemets uppgifter i två punkter:¹¹

1. Ur fördelningsspolitiskt perspektiv bör det göras möjligt för alla kommuner att erbjuda lika god kommunal service, oavsett skattekraften i kommunen eller kostnadshöjande strukturer.
2. Utan utjämning finns risk för en destruktiv konkurrens där kommuner satsar resurser på att locka arbetstillfällen från varandra.

Fördelningssystemet griper in både på kommunernas intäktssida och utgiftssida. Inkomstutjämnningen styrs av två faktorer, utvecklingen av medelskatte kraften i landet och invånarantalet i kommunen. Kostnadsutjämnningen ska utjämna för strukturella kostnadsskillnader som kommunen inte kan påverka, t ex att andelen äldre avviker från riksgenomsnittet eller att den geografiska situationen fördyrar kommunens service. Modellen för kostnadsutjämning är utomordentligt komplex och innefattar många olika faktorer och vi ska här beakta de viktigaste.

5.1 Inkomstutjämnningen

Länsmusikens 17 anställda hade en beskattningsbar inkomst på i genomsnitt 198 430 kronor. Vår utgångspunkt var att samtliga var nyinflyttade. Medelskatte kraften i landet år 1999 var 121 206 kronor och den länsvisa skattesatsen 20,13%.¹² Kommunen får härigenom en inkomst av kommunalskatt som överstiger medelskatte kraften. Därför reduceras bidraget via utjämnings systemet med $17 \cdot 0,2013 (121\,206 - 198\,430) = -264\,268$ kronor.

Dessutom inflyttade enligt förutsättningarna 6 barn och ungdomar utan inkomst. Kommunen får därmed bidrag via utjämnings systemet med $6 \cdot 0,2013 (121\,206 - 0) = 146\,392$ kronor. Sammantaget för samtliga 23 personer går kommunen miste om utjämningsbidrag 117 875 kronor.

¹¹ Fölster Stefan. Kommuner kan! Kanske! ESO-rapport Ds 1998:15

¹² Berggren Henrik. Svenska kommunförbundet.

5.2 Kostnadsutjämningsen

När ett barn flyttar in till kommunen utlöses som visats ovan bidrag i form av inkomstutjämnings. Dessutom påverkas kostnadsutjämningsen mellan kommunerna eftersom ett inflyttat barn påverkar kommunens kostnader. Variationerna mellan åldersgrupperna är ganska stor. Så var exempelvis summan av inkomst och utjämningsbidrag för år 1998 för ett inflyttat barn i ålder 1-2 år för Luleå kommun 49 312 kronor.¹³ Om barnet däremot var 7-9 år fick kommunen 80 413 kronor och för en ungdom i ålder 16-18 år 66 361 kronor. Om vi här antar ett genomsnitt av 60 000 för de 6 nyinflyttade så får kommunen ett tillskott på 360 000 kronor. Kostnadsutjämningsdelen är i så fall $360\ 000 - 146\ 392 = 213\ 608$ kronor.

En inflyttad i åldersgruppen 19-64 år som har arbete kommer däremot att reducera kostnadsutjämningsen. Skälet är att kommunen sällan har kostnader för dessa medborgare och deras tillskott till den kommunala ekonomin överstiger därför kostnaderna. Enligt de schablonberäkningar som kommunförbundet gjort skulle en inflyttad till Luleå kommun i den åldersgruppen för år 1998 ge ett totalt tillskott till den kommunala ekonomin på 11 236 kronor. I de beräkningarna ingår att den nyinflyttade betalar 44 800 kronor i kommunalskatt och att kommunen går miste om inkomstutjämnings med 18 500 kronor. Frånsett kommunalskatten *minskar* alltså kostnadsutjämningsen med ca 15 000 kronor. Multiplicerat med 17 inflyttade innebär det en minskning av kostnadsutjämningsbidraget med 255 000. Anledningen till att bidraget faller för varje nyinflyttad i den här kategorin är att proportionerna mellan befolkningsgrupperna förändras. Med fler invånare i arbetsför ålder minskar barn och gamla som andel av befolkningen. Detta reducerar bidraget. Om de inflyttade inte har finskt eller utomnordiskt medborgarskap kommer även dessa befolkningsgruppers andel av totalbefolkningen att minska och som följd därav reduceras utjämningsbidraget ytterligare.

Förutom inflyttningen påverkas kostnadsutjämningsen även av sysselsättningen. Enligt vår förutsättning ökade länsmusikens närvaro sysselsättningen i kommunen med ca 17 personer. Vårt antagande var att alla redan tidigare var bosatta i kommunen. Hur kostnadsutjämningsen påverkas beror på faktorer som den sysselsattes nya inkomst jämfört med inkomsten vid arbetslöshet. Den beror även på vilka kostnader kommunen hade för sina arbetsmarknadsåtgärder. Enligt kommunförbundets beräkningar blev effekterna för den kommunala ekonomin närmast försumbara när en tidigare arbetslös med a-kassa fick ett arbete. Tillskottet till den kommunala ekonomin beräknades bara till 376 kronor per individ.

Om däremot en individ gick från socialbidrag till sysselsättning gjorde kommunen en påtaglig inbesparing av utgifter. Minskade socialbidrag 72 000 kronor men även minskad kostnadsutjämnings och inkomstutjämnings. Nettoeffekten i det fallet beräknades till 69 271 kronor för år 1998.¹⁴ Om vi här antar att 25% av de sysselsatta tidigare haft socialbidrag skulle kommunens ekonomi förbättrats med ca $4 * 70\ 000$ dvs 280 000 kronor.

¹³ Utjämningsen befolkningen och de kommunala inkomsterna. Svenska kommunförbundet 1998

¹⁴ Ibid

6 Summerade effekter för kommunens ekonomi

Intäkter. tkr

Kommunalskatt	1 600	
Nettoeffekter av ökad sysselsättning	280	
Summa intäkter		1 880

Kostnader tkr

Bidrag länsmusiken	1 250	
Förlorad inkomstutjämnning	118	
Förlorad kostnadsutjämnning	41	
Skola och barntillsyn	300	
Summa kostnader		1 709

Överskott **171**

Förutom att kommunens intäkter överstiger kostnaderna med ca 171 tkr har även sysselsättningen i kommunen ökat med 34 personer eller annorlunda uttryckt så har varje anställd inom länsmusiken genererat en anställd i servicesektorn.

7 Kritisk granskning och analys

Resultatet för kommunen tyder på ett överskott i budgeten på 170 000 och att, förutom Länsmusikens 17 anställda ytterligare ungefär lika många fått arbete i servicesektorn i kommunen. Man bör därav inte dra slutsatsen att allt detta försvinner om länsmusiken skulle omlokaliseras. Som tidigare påpekats är det rimligt att några av personalen även fortsättningsvis skulle bo kvar i kommunen. Dessutom skulle någon del av Länsmusikens upphandling även fortsättningsvis kunna göras i Luleå eftersom man där har länets största urval av leverantörer. Det är således troligt att om länsmusiken lever vidare men gör det på annan ort, så kommer någon del av dess verksamhet även fortsättningsvis att få återverkningar för Luleå kommun.

Det ekonomiska utfallet som redovisats ovan bygger delvis på kända fakta. I andra delar vilar resultatet på antaganden som t ex bruttovinster, importandelar, tidigare hemvist och konsumtionsmönster. Sett mot den bakgrunden måste man se resultatet som en grov approximation. En fråga som ligger nära till hands är givetvis hur stor förändring av antagna variabler som måste till för att kommunens vinst ska helt elimineras. Vissa faktorer som t ex skatteskalorna är kända. Däremot kan skatteavdrag och sidoinkomster variera. Hushållens sparande kan ligga på en annan nivå än vad som antagits men det är ingenting som talar för att sparandet i den här personalgruppen skulle markant avvika från genomsnittet för riket. Däremot kan man sätta frågetecken för bruttovinster och importandelar. Bruttovinsterna är beräknade dels för länsmusikens upphandling och dels för hushållens konsumtion. I det första fallet är inköpsens fördelning känd och utifrån kända marginaler i berörda branscher har bruttovinsten beräknats. Hushållens konsumtion är däremot inte kartlagd men här har antagits att konsumtionsmönstret följer samma fördelning som för riket som helhet. Även här är berörda branschers marginaler kända. Konsumtionens sammansättning är emellertid endast grovt beräknad och avvikelser kan förekomma. Den största osäkerheten vidlåter dock importandelen. Här skulle en mer detaljerad studie kunna ge närmare svar på fördelningen men i denna studie har andelen import bara grovt uppskattats.

Det bestående intrycket är dock att resultatet är tämligen stabilt. Kommunens skatteandel av den ekonomiska aktiviteten som försiggår inom dess domäner är ganska liten och därför krävs stor förändring i de ekonomiska flödena för att de slutsatser som dragits beträffande det ekonomiska utfallet ska radikalt förändras.

Om antagandet beträffande skatter, sparande, bruttovinster och import ändras från 68,87 % till 77,3% per spenderad krona så skulle tillskottet om 11,5 mkr ge en total ekonomiska aktivitet på 14,88 mkr och i så fall skulle kommunens överskott på 171 tkr helt försvinna.

Med tanke på att övriga variabler kan uppskattas med någorlunda tillfredsställande säkerhet så skulle merparten av förändringen hänföras till importandelen. En så pass stor förändring är givetvis möjlig även om den inte är särskilt trolig. Noterbart är att även en så stor förändring av importandelen som närmare 10 % ändå inte sänker skatteintäkterna med mer än 171 000. Det är dock inte omöjligt att importandelen är så pass stor. Därför kan det vara på sin plats med den modifierade och mer försiktiga slutsatsen att det finns ingenting som talar för att länsmusikens närvaro i kommunen skulle medföra en kommunekonomisk belastning. Ett motsatt utfall vore för övrigt knappast ett rimligt utfall med tanke på att Landstinget betalar så pass stort belopp vilket till övervägande spenderas inom kommunen.

Om faktiska förhållanden vore kända och registrerade skulle resultat kunna redovisas med exakthet men i så fall skulle man med säkerhet endast kunna uttala sig om vad som varit under mätperioden. Däremot skulle man även då ha anledning att vara försiktig med tolkningar om det framtida utfallet. Förhållanden som påverkar ekonomin förändras ständigt.

Genomgående har sk marginalvärdering använts vilket innebär att i många sammanhang uppstår ingen effekt eftersom den grupp som studerats är så liten i förhållande till kommunens folkmängd. På kort sikt är detta den mest relevanta metoden men i ett längre perspektiv kan det vara rimligare att beakta även fasta kostnader och fördela dessa till genomsnittskostnader per individ. I så fall skulle de redovisade servicekostnaderna till kommunens medborgare ligga avsevärt högre.

En aspekt som överhuvudtaget inte diskuterats i rapporten är huruvida länsmusikens lokalisering kan ge upphov till dynamiska effekter och därmed på lång sikt förbättra det ekonomiska utfallet för kommunen och dess medborgare. Över tiden har kunskap blivit en allt viktigare förutsättning för produktion på ekonomins alla plan och personal med specifika kunskaper har blivit allt viktigare för ekonomins utveckling. Ett varierat och högkvalitativt kulturutbud kan med all säkerhet öka kommunens attraktionskraft och bidra till att dess företag och institutioner har lättare att rekrytera personal utifrån. I vilken utsträckning Länsmusikens närvaro ökar kommunens och regionens möjligheter att attrahera kvalificerad arbetskraft är svårare att mäta men även om det är inte omöjligt. Det är dock ett helt annat problem och måste tacklas med andra metoder än den här föreliggande utredningen.

8 Referenser

Fölster Stefan. Kommuner kan! Kanske! ESO-rapport Ds 1998:15

Konsumentverket. Slutrapportering av regeringsuppdrag rörande hushållens pensionssparande. KoV Dnr 1999/2339

Luleå kommun .Årsredovisning 1999

Näringslivets ekonomifakta. Databas

SCB:s statistikdatabas för år 1997

SCB Bostads och hyresundersökningar 1997

SCB. Bostads och byggnadsstatistisk årsbok 2000

Svenska kommunförbundet. Utjämningsbefolkningen och de kommunala inkomsterna. 1998.